

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä 1 (27)
23.12.2008
Taltionumero
3445
Diaarinumero
2364/3/07

Asia Maasta karkottamista ja maahantulokieltoa koskeva valituslupahakemus ja valitus

Valittaja Somalian kansalainen A

Päätös, josta valitetaan

Helsingin hallinto-oikeuden päätös 4.7.2007 n:o 07/0986/3

Asian aikaisempi käsittely

Helsingin kihlakunnan poliisilaitos on 11.10.2005 esittänyt vuonna 1983 tai 1984 syntyneen A:n karkottamista hänen rikoksiin syyllistymisensä perusteella.

A on ilmoittanut vastustavansa maasta karkottamista ja maahantulokieltoon määräämistä.

Vähemmistövaltuutettu on lausunnossaan 28.4.2006 katsonut, ottaen huomioon myös Somalian turvallisuustilanteen, ettei A:ta tule karkottaa maasta vakaviin rikoksiin syyllistymisestä huolimatta.

Ulkomaalaisvirasto on 4.7.2006 päättänyt karkottaa A:n kotimaahansa Somaliaan Somalimaahan. Samalla Ulkomaalaisvirasto on määrännyt, ettei A saa toistaiseksi uudelleen saapua Suomeen tai muuhun Schengen-valtioon. Ulkomaalaisvirasto on lausunut päätöksessään muun ohella seuraavaa:

Syyllistyminen rikoksiin

Helsingin kärjäoikeus on 10.5.2005 tuominnut A:n varkaudesta. Kärjäoikeus on katsonut Helsingin hovioikeuden tuomion 14.1.2005 riittäväksi seuraamukseksi 10.5.2005 kärjäoikeudessa syyksi luetusta rikoksesta. Tuomio on lainvoimainen.

Helsingin kärjäoikeus on 14.4.2005 tuominnut A:n varkaudesta, maksuvälinepetoksesta ja ryöstöstä 4 kuukaudeksi vankeuteen. Tuomio on lainvoimainen.

Helsingin kärjäoikeus on 11.6.2004 tuominnut A:n törkeästä ryöstöstä 2 vuodeksi 4 kuukaudeksi vankeuteen. Helsingin hovioikeus ei 14.1.2005 muuttanut tuomiota. Tuomio on lainvoimainen.

Vantaan kärjäoikeus on 18.2.2004 tuominnut A:n varkauden yrityksestä, lievistä petoksesta, varkaudesta, ryöstön yrityksestä, ryöstöstä ja maksuvälinepetoksesta 10 kuukaudeksi vankeuteen. Helsingin hovioikeus ei ole 30.3.2005 muuttanut tuomiota. Tuomio on lainvoimainen.

Helsingin kärjäoikeus on 15.1.2004 tuominnut A:n ryöstöstä ja varkaudesta 5 kuukaudeksi vankeuteen. Helsingin hovioikeus ei ole 16.6.2005 muuttanut tuomiota. Tuomio on lainvoimainen.

Helsingin kärjäoikeus on 18.12.2003 tuominnut A:n varkaudesta ja lievistä pahoinpitelystä 30 päiväksi vankeuteen. Helsingin hovioikeus ei ole 24.6.2004 muuttanut tuomiota. Tuomio on lainvoimainen.

Helsingin kärjäoikeus on 6.10.2003 tuominnut A:n lievistä kavalluksesta, kavalluksesta sekä kahdesta varkaudesta 75 päiväksi vankeuteen. Tuomio on lainvoimainen.

Helsingin kärjäoikeus on 31.7.2003 tuominnut A:n kavalluksesta ja pahoinpitelystä 70 päiväksi vankeuteen. Helsingin hovioikeus ei ole 6.5.2004 muuttanut tuomiota. Tuomio on lainvoimainen.

Vantaan kärjäoikeus on 28.10.2002 tuominnut A:n nuorena henkilönä tehdyistä varkaudesta, kiristyksestä, pakottamisesta, vapaudenriistosta, kiristyksen yrityksestä, huumausaineen käyttörikoksesta ja ryöstöstä 5 kuukaudeksi vankeuteen. Helsingin hovioikeus ei ole 28.9.2004 muuttanut tuomiota. Tuomio on lainvoimainen.

Oulun kärjäoikeus on 9.10.2001 tuominnut A:n nuorena henkilönä tehdyistä ryöstön yrityksestä ja ryöstöstä 60 päiväksi vankeuteen. Rovaniemen hovioikeus ei ole 22.3.2002 muuttanut tuomiota. Tuomio on lainvoimainen.

Helsingin kärjäoikeus on 18.7.2001 tuominnut A:n nuorena henkilönä törkeästä ryöstöstä ja Rovaniemen hovioikeuden 27.11.2000 syyksi lukevista rikoksista 1 vuodeksi 10 kuukaudeksi 10 päiväksi vankeuteen. Helsingin hovioikeus ei ole 27.12.2001 muuttanut tuomiota. Tuomio on lainvoimainen.

Helsingin kärjäoikeus on 12.3.2001 tuominnut A:n nuorena henkilönä törkeästä ryöstöstä 9 kuukaudeksi vankeuteen. Helsingin hovioikeus ei ole 6.11.2001 muuttanut tuomiota. Tuomio on lainvoimainen.

Oulun kärjäoikeus on 16.6.2000 tuominnut A:n nuorena henkilönä tehdyistä vapaudenriistosta ja ryöstöstä 5 kuukaudeksi vankeuteen. Vankeusrangaistus on ehdollinen. Rovaniemen hovioikeus ei ole 27.11.2000 muuttanut tuomiota. Tuomio on lainvoimainen.

A on saanut lisäksi sakkorangaistuksia seuraavasti:

30.6.2005 Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto: niskoittelusta poliisia vastaan 10 päiväsakkoa. Päätös on lainvoimainen.

30.11.2004 Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto: näpistyksestä 26 päiväsakkoa. Päätös on lainvoimainen. Sakot on muunnettu 10.11.2005 Tuusulan kärjäoikeudessa 13 päiväksi vankeutta. Tuomio on lainvoimainen.

7.10.2004 Helsingin hovioikeus: varkaudesta, lievistä pahoinpitelystä ja lievistä maksuvälinepetoksesta 60 päiväsakkoa. Tuomio on täytäntöönpanokelpoinen.

30.9.2004 Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto: näpistyksestä 14 päiväsakkoa. Päätös on lainvoimainen. Helsingin hovioikeuden 7.10.2004 tuomitsemista ja Helsingin kihlakunnan syyttäjänviraston 30.9.2004 määräämistä päiväsakoista on muunnettu 21.11.2005 Helsingin hovioikeudessa 66 muunnettavina olleet päiväsakkoa 33 päiväksi vankeutta. Tuomio on täytäntöönpanokelpoinen.

30.7.2004 Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto: näpistyksestä 6 päiväsakkoa. Päätös on lainvoimainen.

2.7.2004 Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto: näpistyksestä 20 päiväsakkoa. Päätös on lainvoimainen.

11.5.2004 Keski-Uudenmaan kihlakunnanviraston syyttäjäosasto: näpistyksestä 26 päiväsakkoa. Päätös on lainvoimainen.

12.2.2004 Helsingin käräjäoikeus: väärän henkilötiedon antamisesta 15 päiväsakkoa. Tuomio on lainvoimainen.

28.11.2003 Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto: näpistyksestä 15 päiväsakkoa. Päätös on lainvoimainen.

28.11.2003 Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto: huumausaineen käyttörikoksesta 10 päiväsakkoa. Päätös on lainvoimainen.

31.10.2003 Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto: järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamisesta 16 päiväsakkoa. Päätös on lainvoimainen.

Päätöksen perustelut

Ulkomaalaislain 149 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan maasta voidaan karkottaa oleskeluluvalla oleskellut ulkomaalainen, jonka on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta, taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin. Saman momentin 3 kohdan mukaan maasta voidaan karkottaa oleskeluluvalla oleskellut ulkomaalainen, joka on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle.

Ulkomaalaisvirasto toteaa, että A on ulkomaalaislain 149 §:n 1 momentin 2 kohdan tarkoittamalla tavalla syyllistynyt lukuisiin rikoksiin, joista on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta. Hän on lisäksi ulkomaalaislain 149 §:n 1 momentin 2 kohdan tarkoittamalla tavalla syyllistynyt toistuvasti rikoksiin. A ei ole lopettanut rikollista toimintaansa kiinnijäätyään ja saatuaan rikoksistaan tuomiot. Hän on suhtautunut välinpitämättömästi rikostensa seuraamuksiin jatkaen lainvastaista toimintaansa.

Ulkomaalaisvirasto toteaa edelleen, että A on toistuvasti ulkomaalaislain 149 §:n 1 momentin 3 kohdan tarkoittamalla tavalla käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle. Hänet on tuomittu useista väkivaltarikoksista vankeusrangaistuksiin. A:n voidaan katsoa jatkuvalla rikollisella toiminnallaan vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Ulkomaalaisvirasto katsoo, että A:n kohdalla ulkomaalaislain 149 §:n mukaiset perusteet maasta karkottamiselle ovat olemassa.

Ulkomaalaislain 149 §:ssä tarkoitettujen karkotusperusteiden täytyessä yhden tai useamman perusteen osalta on karkottamista harkittaessa suoritettava lain 146 §:n momentissa tarkoitettu oikeudellinen kokonaisharkinta, jossa punnitaan vastakkain yhtäältä karkotusperusteita ja toisaalta karkottamista vastaan olevia seikkoja. Kokonaisharkinnan perusteella karkottamiseen voidaan päätyä vain, jos ne lain 149 §:ssä tarkoitetut perusteet, joiden nojalla karkottaminen on mahdollista, ovat painavammat kuin karkottamista vastaan olevat seikat.

Ulkomaalaislain 146 §:n 1 momentin mukaan maasta karkottamista harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus sekä ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne ja hänen siteensä Suomeen sekä hänen perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteensä kotimaahan. Jos maasta karkottaminen perustuisi ulkomaalaisen rikolliseen toimintaan, on otettava huomioon teon vakavuus sekä yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara.

A on saapunut Suomeen 10-vuotiaana ja oleskellut Suomessa noin 13 vuoden ajan. Hän on naimaton eikä hänellä ole lapsia. Hänen vanhempansa ovat kuolleet, eikä kukaan hänen sisaruksistaan oleskele Suomessa. A:lle ei ole syntynyt pitkästä maassa oleskelusta huolimatta erityisen merkittäviä siteitä Suomeen. A ei ole onnistunut sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Hän ei ole ollut koskaan ansiotyössä, vaan hänen toimeentulonsa on perustunut yhteiskunnalta saataviin tukiin. Hän on opiskellut kahdessa oppilaitoksessa peruskoulun jälkeen, mutta on keskeyttänyt molemmat opinnot. A on syyllistynyt toistuvasti rikoksiin. Hän on syyllistynyt kolmeen törkeään ryöstöön, lukuisiin ryöstöihin, varkauksiin ja pahoinpitelyihin. Hän on syyllistynyt uusiin rikoksiin lähes välittömästi vankilasta päästyään. Erityisesti on huomioitava A:n toistuva syyllistyminen väkivaltarikoksiin, joiden uhriksi ovat joutuneet hänelle ennalta tuntemattomat, täysin sivulliset henkilöt.

Kun A:n kohdalla kokonaisharkinnassa maasta karkottamista vastaan puhuvia seikkoja, eli maassa oleskelun pituutta ja perhe- sekä muita siteitä, verrataan maasta karkottamisperusteisiin, eli rikoksiin sekä niiden laatuun, on maasta karkottamisperusteita pidettävä painavampina. Vaikka A on saapunut maahan varsin nuorena, on hänen toistuvaa syylistymistään väkivaltarikoksiin pidettävä asiassa niin painavana tekijänä, että maasta karkottamiseen voidaan päätyä.

Ulkomaalaislain 147 §:n mukaan ketään ei saa käännättää tai karkottaa alueelle, jolla hän voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, eikä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle.

A kuuluu Ishaak-klaaniin, jonka jäsenet muodostavat enemmistön väestöstä pohjoisella Somalimaan alueella. Somalimaa sijaitsee entisen Somalian alueen luoteis- ja pohjoisosassa. Maan alue vastaa entisen Brittiläisen Somalimaan aluetta käsittäen seuraavat maakunnat: Awdal, Woqooyi Galbeed, Togdheer, Sanaag ja Sool. Somalimaa julistautui itsenäiseksi vuonna 1991, mutta ei ole onnistunut saamaan muilta valtiolta tunnustusta itsenäisyydelleen. Helsingin hallinto-oikeus on 18.3.2005 antamassaan päätöksessä (diaarinumero 04692/04/3105, taltionumero 05/0234/1) todennut seuraavaa: ”Somalimaan tilanne on useiden vuosien ajan ollut rauhallinen ja vakaa. Alueella on perustettu hallintojärjestelmä ja sinne ovat voineet palata tai siirtyä myös muut kuin alueen perinteisiin klaaneihin kuuluvat. Somalimaahan paluulle ei siten yleisesti ottaen ole ulkomaalaislain 31 §:ssä tarkoitettuja esteitä.”

Klaanijärjestelmä on Somaliassa merkittävä osa yhteiskunnan rakennetta. Klaani- ja sukulaisuussuhteiden kautta rakentuu suurelta osin kunkin perheen ja yksilön sosiaalinen järjestelmä. Järjestelmä toimii myös ns. sosiaalisena ja taloudellisena turvaverkkona yksilön joutuessa tilapäisiin ongelmiin: oman klaanin jäsenistä pidetään pääsääntöisesti huolta ja heitä tarvittaessa puolustetaan ulkoisia tahoja vastaan.

A on asunut Somalimaan pääkaupungissa Hargeisassa Mogadishusta lähtönsä jälkeen muutaman kuukauden ajan. Ulkomaalaisvirasto katsoo, että ottaen huomioon A:n kuuluminen Ishaak-klaaniin sekä hänen aiempi asumisensa alueella, voi A palata Somalimaan alueelle. Ottaen huomioon Somalimaan rauhallinen tilanne sekä A:n kuuluminen alueella valtaa pitävään Ishaak-klaaniin, Ulkomaalaisvirasto katsoo,

että A voi saada tukea oman klaaninsa jäseniltä asettuessaan asumaan Somalimaan alueelle. Hänen yhteiskuntaan integroitumisen mahdollisuutensa Somalimaassa ovat merkittävästi Etelä-Somaliala paremmat johtuen yhteisestä klaanitaustasta. Hänellä ei ole alueen valtaväestön kanssa yhteisen klaanitaustansa vuoksi perusteltua syytä pelätä joutuvansa ihmis- oikeus- tai muiden oikeudenloukkausten kohteeksi.

Ulkomaalaisvirasto katsoo, että A voidaan karkottaa kotimaahansa Somaliaan (Somalimaahan) ilman, että hän voi joutua siellä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 3 artiklan tarkoittaman epäinhimillisen kohtelun tai ulkomaalaislain 147 §:ssä tarkoitetun kohtelun kohteeksi tai että hänet voitaisiin lähettää sieltä sellaiselle alueelle.

Ulkomaalaislain 150 §:n 1 momentin mukaan ulkomaalaiselle voidaan käännättämistä tai maasta karkottamista koskevassa päätöksessä määrätä maahantulokielto. Saman pykälän 2 momentin mukaan maahantulokielto määrätään enintään viiden vuoden määräajaksi tai toistaiseksi. Laadultaan törkeästä tai ammattimaisesta rikoksesta rangaistukseen tuomitulle ulkomaalaiselle maahantulokielto voidaan määrätä toistaiseksi. Samoin kuin maasta karkottamista harkittaessa, on ulkomaalaislain 146 §:n 1 momentin mukainen kokonaisharkinta suoritettava myös maahantulo-kiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa. Harkinnassa on kiinnitettävä huomiota samoihin seikkoihin kuin maasta karkottamista harkittaessa. Ulkomaalaislain 146 §:n 2 momentin mukaan maahantulo kiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on lisäksi otettava huomioon, onko ulkomaalaisella sellaisia perhe- tai työsiteitä Suomeen tai muuhun Schengen-valtioon, joiden hoitamista maahantulokielto kohtuuttomasti vaikeuttaisi.

Koska A on tuomittu rangaistukseen laadultaan törkeästä rikoksesta, voidaan hänelle määrätä maahantulokielto toistaiseksi ulkomaalaislain 150 §:n 2 momentin mukaisesti. Ulkomaalaisvirasto katsoo, ettei asian-omaisella ole mitään sellaisia siteitä Suomeen tai muuhun Schengen-valtioon, joiden perusteella maahantulo-kiellon määräämisestä toistaiseksi tulisi luopua. Ottaen huomioon A:n rikosten vakavuuden ja lukumäärän sekä yleiselle ja yksityiselle turvallisuudelle aiheutuneet haitat, Ulkomaalaisvirasto määrää asianomaisen maahantulokieltoon toistaiseksi.

A:lle 10.1.1997 myönnetyn pysyvän oleskeluluvan on todettu ulkomaalaislain 59 §:n 1 momentin mukaan raukeavan.

Vantaan oikeusaputoimisto on 8.8.2006 tekemällään päätöksellä myöntänyt A:lle oikeusapua 1.8.2006 lukien ilman perusomavastuuosuutta. Hänen oikeudenkäyntiavustajakseen on määrätty asianajaja B.

Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n valituksen Ulkomaalaisviraston päätöksestä. Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Ulkomaalaislain 149 §:n 1 momentin mukaan maasta voidaan karkottaa oleskeluluvalla oleskellut ulkomaalainen, jonka on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta, taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin tai joka on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle.

Lain 150 §:n 1 ja 2 momenttien mukaan ulkomaalaiselle voidaan maasta karkottamista koskevassa päätöksessä määrätä maahantulokielto enintään viiden vuoden määräajaksi tai toistaiseksi.

Lain 146 §:n mukaan maasta karkottamista sekä maahantulokiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on otettava huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat ja olosuhteet kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus ja ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne ja hänen siteensä Suomeen sekä karkottamisen perustuessa ulkomaalaisen rikolliseen toimintaan myös teon vakavuus ja yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara.

Lain 147 §:n mukaan ketään ei saa käännättää tai karkottaa alueelle, jolla hän voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, eikä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle.

Valittaja on Suomessa ollessaan syyllistynyt Ulkomaalaisviraston päätöksessä mainittuihin rikoksiin, joiden joukossa on muun muassa lukuisia ryöstöjä, pahoinpitelyjä, pakottamisia, vapaudenriistoja ja varkauksia. Osa rikoksista on arvioitu törkeäksi. Valittaja on tuomittu rikoksista

vankeusrangaistuksiin, joiden yhteispituus on noin kahdeksan vuotta vankeutta, pisimmän kerralla luetun vankeusrangaistuksen ollessa kaksi vuotta ja neljä kuukautta vankeutta. Lisäksi hänet on tuomittu useita kertoja sakkorangaistuksiin. Valittajan syyllistyminen lukuisiin sivullisiin kohdistuneisiin väkivaltarikoksiin osoittaa hänen olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle. Valittaja on syyllistynyt rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta, ja hänen on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin. Hän on käyttäytymisellään myös osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle. Hallinto-oikeus katsoo, että ulkomaalaislain 149 §:ssä asetetut maasta karkottamisen edellytykset täyttyvät.

Valittaja on ilmoittanut syntyneensä 20.7.1983. Hän on saapunut Suomeen 26.4.1993 perheenyhdistämismenettelyn kautta esiintyen väärällä henkilöllisyydellä. Hän on saanut pysyvän oleskeluluvan 10.1.1997. Valittaja on naimaton, eikä hänellä ole lapsia.

Valittaja ei ole ollut Suomessa ansiotyössä. Hän on käynyt suomalaisen peruskoulun ja ilmoittanut opiskelleensa Oulun kauppaoppilaitoksessa noin kahdeksan kuukautta ja Muhoksen hotelli- ja ravintolakoulussa noin vuoden ajan, mutta ei ole suorittanut kumpaakaan tutkintoa loppuun. Valittaja on ilmoittanut, että hänen vanhempansa ovat kuolleet, eikä hänellä kertomansa mukaan ole sukulaisia Somaliassa.

Valittaja on oleskellut Suomessa pitkään ja saapunut maahan nuorena. Hänen syyllistymisensä lukuisiin rikoksiin, työhistorian puute ja kesken jääneet opinnot viittaavat siihen, ettei hän ole sopeutunut suomalaiseen yhteiskuntaan erityisen hyvin. Valittajalla ei ole ulkomaalaislain 37 §:n tarkoittamia perhesiteitä Suomessa, mutta hänellä on sukulaisia ja ystäviä Suomessa. Kun asian kokonaisharkinnassa otetaan huomioon toisaalta valittajan tekemien rikosten lukuisuus ja niiden törkeysaste, yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut vahinko ja valittajan maassaolon tarkoitus sekä toisaalta valittajan maassa oleskelun pituus ja hänen siteensä Suomeen, hallinto-oikeus katsoo, että karkottamisen puolesta puhuvia seikkoja on pidettävä karkottamista vastaan puhuvia seikkoja painavampina.

Valittaja on kertomansa mukaan asunut Mogadishussa 11-vuotiaaksi asti. Sisällissodan alettua valittaja siirtyi Somalimaan alueella sijaitsevaan Hargeisan kaupunkiin, jossa asui muutaman kuukauden ennen Etiopiaan siirtymistään. Etiopiassa hän on kertomansa mukaan asunut puoli vuotta ennen tuloaan Suomeen. Valittaja on ilmoittanut kuuluvansa Ishaak-klaaniin, jonka jäsenet muodostavat enemmistön väestöstä Somalian pohjoisosassa sijaitsevalla Somalimaan alueella.

Klaanijärjestelmä on Somaliassa merkittävä osa yhteiskunnan rakennetta. Klaani- ja sukulaisuussuhteiden kautta rakentuu suurelta osin kunkin perheen ja yksilön sosiaalinen järjestelmä. Järjestelmä toimii myös sosiaalisena ja taloudellisena turvaverkkona yksilön joutuessa tilapäisiin ongelmiin. Valittaja voi tarvittaessa saada tukea oman klaaninsa jäseniltä asettuessaan asumaan Somalimaan alueelle.

Valittaja on valitusvaiheessa vedonnut hallinto-oikeuteen toimittamaansa Helsingin Sanomissa 8.8.2006 julkaistuun artikkeliin, joka on otsikoitu: ”Islamistit etenevät yhä Pohjois-Somaliassa”. Artikkelissa kerrotaan Islamistien edenneen Mogadishusta kohti 90 kilometriä pohjoiseen sijaitsevaa Jowharin kaupunkia. Artikkelissa selostetut tapahtumat ovat sattuneet Somalian eteläisellä puoliskolla kaukana Somalimaan alueesta. Hallinto-oikeuden käytettävissä olevien tietojen mukaan artikkelissa mainitut islamistit, joita vastaan Somalian väliaikainen hallitus on taistellut, eivät ole missään vaiheessa taistelleet vallasta Somalimaan alueella.

Tilanne Somalimaassa on jo useamman vuoden ajan ollut rauhallinen ja vakaa. YK:n pakolaispäävaltuutettu (UNHCR) on jo pitkään avustanut vapaaehtoista paluuta Somalimaan alueelle ja viimeksi kesäkuussa 2006 julkaistussa raportissaan (Global Report 2005) UNHCR on ilmoittanut alueen olevan rauhallinen. Kansainvälisen siirtolaisjärjestön IOM:n raportin 11.5.2007 mukaan jokainen Isaaq-klaaniin kuuluva henkilö, vaikka ei olisi ikinä asunutkaan Somalimaassa ja vaikka hänellä ei olisi sukulaisia alueella, voi muuttaa Somalimaahan. Hän voi saada oman klaaninsa suojelua ja tukea sekä integroitua ilman esteitä. Somalimaan nykyisen turvallisuustilanteen ei ole katsottava olevan esteenä karkottamiselle. Saadun selvityksen mukaan Somalimaahan on myös toimivat kulkuyhteydet.

Kaiken edellä mainitun perusteella hallinto-oikeus katsoo, että valittaja on voitu karkottaa Somalimaan Somalimaan alueelle ja hänet on voitu asettaa maahantulokieltoon toistaiseksi.

Hallinto-oikeus on soveltaminaan oikeusohjeina maininnut lisäksi ulkomaalaislain 5 §:n.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on pyytänyt lupaa valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä. Valituksessaan hän on vaatinut Helsingin hallinto-oikeuden ja Ulkomaalaisviraston päätösten kumoamista sekä karkottamisen täytäntöönpanon kieltämistä.

A on ilmoittanut vastustavansa karkottamistaan ja maahantulokieltoon määräämistään. Hän on valituksessaan todennut muun ohella, että hän on saapunut Suomeen 10-vuotiaana eikä ole kohtuullista edellyttää, että hän olisi ensimmäisinä vuosinaan Suomessa edes pystynyt luomaan erityisen merkittäviä siteitä, koska jo pelkkä kielen oppiminen on useamman vuoden projekti. Aikuistumisen ja kielen oppimisen jälkeen A on pyrkinyt integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan muun muassa opiskelemalla. Ulkomaalaisviraston väite siitä, että A ei ole onnistunut sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, pitää ainakin osittain paikkansa, mutta tätä ei kuitenkaan voida pitää yksin A:n omana syynä. Hän on joutunut Suomessa järjestelmällisen rasistisen käyttäytymisen ja ennakkoluulojen kohteeksi eikä häntä ole hyväksytty osaksi valtaväestön rakenteita. Syrjäytyminen on aiheuttanut sen, että hän on ajautunut asosiaalisiin piireihin ja tätä kautta rikolliseen toimintaan. Karkottamisen seurauksena A joutuisi vainon ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklassa tarkoitettun epäinhimillisen kohtelun kohteeksi.

A ei ole koko Suomessa olonsa aikana käynyt kertaakaan Somalian alueella eikä pitänyt sinne yhteyttä. Perustellusti voidaan epäillä, voisiko hän ongelmitta integroitua osaksi tiettyä klaania näin pitkän poissaolon jälkeen. Hän on syntynyt Mogadishussa, josta hänen perheensä muutti sisällissodan alkaessa Hargeisaa. Klaanista ei ollut A:lle ja hänen perheelleen mitään suojaa. Hän menetti lähes koko perheensä sodassa ja poistui Somaliasta 9-vuotiaana vuonna 1993. Hän on asunut yhtäjaksoisesti Suomessa 14 vuotta ja puhuu suomea erittäin hyvin. On selvää, että kotimaassaan häntä kohdeltaisiin muukalaisena ja maahanmuuttajana. Somalimaan viranomaisilla ei myöskään ole karkotettavia henkilöitä varten mitään vastaanottojärjestelmää.

Somalimaan tilanne ei ole rauhallinen, eikä tiedossa ole, millaiseksi se kehittyy tulevaisuudessa.

Selvitykset korkeimmassa hallinto-oikeudessa

Merkitään, että korkein hallinto-oikeus on 22.8.2007 tekemällään päätöksellä taltionumero 2084 kieltänyt A:n karkottamisen täytäntöönpanon, kunnes korkein hallinto-oikeus on ratkaissut karkottamista ja maahantulo-kieltoa koskevan valituslupahakemuksen tai asiassa ehkä toisin määrätään.

Ulkomaalaisvirasto on antanut lausunnon, jossa se on muun ohella todennut Somalimaan tilanteen olevan edelleen rauhallinen ja vakaa ja alueen toimivan monella tavoin kuin itsenäinen valtio. UNHCR kannustaa paluumuuttoon Somalimaan ja Puntmaan alueille niiden hyvän turvallisuustilanteen perusteella. Vaikka A on saapunut maahan noin 10-vuotiaana, karkottamisen puolesta puhuvia seikkoja on pidettävä karkottamista vastaan puhuvia seikkoja painavampina, etenkin huomioon ottaen A:n kiihtyvän rikoskierteen. A on Ulkomaalaisviraston antaman päätöksen jälkeen syyllistynyt tai hänen on epäilty syyllistyneen neljään ryöstöön, joista yhtä tutkitaan vakavuudeltaan törkeänä, neljään varkaukseen, pahoinpitelyyn, kahteen maksuvälinepetokseen, järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamiseen sekä kolmeen näpistykseen. Kuten lähes kaikissa A:n aiemmissa rikoksissakin, on mainituissa väkivalta- ja muissa rikosepäilyissä kyse täysin sivullisiin, ennalta tuntemattomiin ihmisiin kohdistuneista teoista. A on maassa oleskelunsa aikana aiheuttanut ja aiheuttaa edelleen erittäin huomattavaa haittaa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

A on antanut vastaselityksen, jossa hän on katsonut, ettei Ulkomaalaisvirasto ole tuonut lausunnossaan mitään uutta asiaan eikä esittänyt sellaisia seikkoja, jotka juridisesti heikentäisivät A:n asemaa asiassaan tai hänen esittämiensä väitteiden juridista relevanssia. A:n oleskelu Suomessa ei tällä hetkelläkään aiheuta mitään haittaa kenellekään, koska hän on suorittamassa vapausrangaistusta ja hänellä on suunnitelmassa vapautumisen jälkeen hankkia vakituinen työpaikka sekä mahdollisesti jatkaa opiskelua ammattiin valmistautumiseksi.

B on esittänyt 444,08 euron palkkiopyynnön.

Merkitään, että tänne saadun tiedon mukaan A on 24.9.2007 syntyneen C:n isä.

UNHCR:n lausunto

YK:n pakolaispäävaltuutettu (UNHCR) on 7.4.2008 antanut asiassa vähemmistövaltuutetulle lausunnon, jossa se on viitaten kannanottoihinsa vuosilta 2004 ja 2005 katsonut, ettei ketään tulisi vastoin tahtoaan palauttaa muualle kuin kotipaikkakunnalleen Somaliassa ja ettei Somalian tilanne mahdollista maan sisäistä pakoa. Se, että Mogadishusta kotoisin oleva A on oleskellut vuonna 1993 muutaman kuukauden perheensä kanssa Hargeisassa tai että hänen klaanillaan on siellä vahva asema, ei oikeuta karkottamaan häntä alueelle, jolta hän ei ole kotoisin.

Vähemmistövaltuutetun lausunto

Vähemmistövaltuutettu on 7.5.2008 antanut asiassa lausunnon, jossa hän on todennut perusteiden karkottamisesitykselle A:n rikoksiin syyllistymisen johdosta olevan olemassa. Karkottamista vastaan puhuvina seikkoina on pidettävä A:n pitkäa, jo vuonna 1993 alkanutta oleskelua Suomessa sekä hänen oleskeluaan Suomessa pysyvällä oleskeluluvalla. A on ollut 10-vuotias saapuessaan Suomeen. Karkottamisen puolesta puhuva seikka on puolestaan A:n syyllistyminen Suomessa toistuvasti vakaviin rikoksiin, joista hänelle on tuomittu vankeutta. Ratkaisevaa karkotuksesta päätettäessä on Somalian maatilanteen arviointi suhteessa ulkomaalaislain 147 §:n palautuskieltoon.

Vähemmistövaltuutettu yhtyy UNHCR:n näkemykseen ja katsoo lausuntoon, ettei A:n palautus voi tapahtua turvallisesti ja ettei A:ta tulisi karkottaa Somaliaan.

Maahanmuuttovirasto on 1.7.2008 antanut lausunnon vähemmistövaltuutetun lausunnosta. Lausunnossaan Maahanmuuttovirasto on katsonut vähemmistövaltuutetun lausunnon perustuvan käytännössä suoraan UNHCR:n asiasta antamaan lausuntoon, joka puolestaan on perustunut järjestön omiin kannanottoihin tammikuulta 2004 ja marraskuulta 2005. Maahanmuuttoviraston oma, edellä mainituista lausunnoista poikkeava näkemys A:n turvallisen paluun mahdollisuudesta pohjautuu verraten tuoreeseen IOM:n 11.5.2007 antamaan, siltä pyydettyyn selvitykseen, jonka mukaan jokainen Ishaak-klaaniin kuuluva henkilö voi muuttaa Somalimaahan ja saada siellä oman klaaninsa ja alaklaaninsa suojelua ja tukea, vaikka ei olisi koskaan asunutkaan Somalimaan alueella.

Vankeinhoitolaitoksen 26.6.2008 antaman ilmoituksen mukaan A on 22.5.2008 määrätty päästettäväksi ehdonalaiseen vapauteen 6.8.2008.

A ei ole antanut vastaselitystä Maahanmuuttoviraston lausunnosta.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan ja tutkii asian.

Korkein hallinto-oikeus hylkää valituksen. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta ei muuteta.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Ulkomaalaislain 149 §:n 1 momentin mukaan maasta voidaan karkottaa oleskeluluvalla oleskellut ulkomaalainen, jonka on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta, taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin tai joka on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle.

Ulkomaalaislain 150 §:n 1 ja 2 momenttien mukaan ulkomaalaiselle voidaan maasta karkottamista koskevassa päätöksessä määrätä maahantulokiello enintään viiden vuoden määräajaksi tai toistaiseksi.

Ulkomaalaislain 146 §:n mukaan maasta karkottamista sekä maahantulokiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on otettava huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat ja olosuhteet kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus ja ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne, hänen siteensä Suomeen sekä hänen perheeseensä liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteensä kotimaahan. Jos käännyttäminen tai maasta karkottaminen taikka siihen liittyvä maahantulokiello perustuisi ulkomaalaisen rikolliseen toimintaan, on otettava huomioon myös teon vakavuus ja yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara. Maahantulokiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on lisäksi otettava huomioon, onko ulkomaalaisella sellaisia perhe- tai työsiteitä Suomeen tai muuhun Schengen-valtioon, joiden hoitamista maahantulokiello kohtuuttomasti vaikeuttaisi.

Ulkomaalaislain 147 §:n mukaan ketään ei saa käännättää tai karkottaa alueelle, jolla hän voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, eikä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan mukaan ketään ei saa kiduttaa, eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen, paitsi kun laki sen sallii ja se on välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on Somalian kansalaisen kotimaahansa karkottamista koskevassa ratkaisussaan 17.12.1996 *Ahmed v. Itä-valta* todennut, että sopimusvaltioilla on oikeus kontrolloida ulkomaalaisten saapumista, oleskelua ja maastapoistamista alueellaan. Tästä huolimatta muukalaisen karkottaminen saattaa antaa aiheutta Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan mukaiseen kysymykseen ja siten jäsenvaltion vastuun syntymiseen, jos on päteviä syitä uskoa, että hän joutuu todelliseen vaaraan tulla kohdelluksi artiklan kieltämin tavoin vastaanottavassa maassa. Sellaisissa oloissa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artikla velvoittaa jäsenvaltiota olemaan karkottamatta henkilöä tuohon maahan. Lisäksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artikla, johon on kirjattu yksi demokraattisen yhteiskunnan perusarvoista, kieltää absoluuttisesti kidutuksen tai epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen riippumatta uhrin käyttäytymisestä. Toisin kuin monien muiden Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja sen 1 ja 4 lisäpöytäkirjojen määräysten kohdalla, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan määräyksistä ei voida poiketa eikä poikkeaminen ole sallittua Euroopan ihmisoikeussopimuksen 15 artiklan nojalla edes kansakuntaa uhkaavan hätätilan aikana. Näin on asianlaita myös silloin, kun Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan mukaiset kysymykset tulevat esille karkottamistilanteissa. Siten merkitystä ei voi olla yksilön käyttäytymisellä,

olkoonpa se miten epätoivottavaa tai vaarallista. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan mukainen suoja menee siten pakolaisten asemaa koskevan vuoden 1951 yleissopimuksen 33 artiklan tarjoamaa suojaa pitkemmälle. Tässä tapauksessa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin pani erityistä painoa sille, että valittajalle oli myönnetty Geneven sopimuksen mukainen pakolaisen asema. Tällöin oli pidetty uskottavana, että valittajan toiminta oppositioryhmissä ja yleinen tilanne Somaliassa antoivat aiheen pelätä, että häntä vainottaisiin, jos hänet palautettaisiin takaisin Somaliaan. Tosin valittaja oli menettänyt tuon asemansa kaksi vuotta myöhemmin. Tämä oli kuitenkin johtunut yksinomaan siitä, että hänet oli tuomittu rikoksesta. Karkottamisen seurauksia ei tällöin ollut otettu huomioon.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on Alankomaissa turvapaikanhakijana olleen Somalian kansalaisen kotimaahansa karkottamista koskevassa ratkaisussaan 23.5.2007 *Salah Sheekh v. Alankomaat* todennut, että Somali- ja Puntmaa sekä Somalian etelärannikon saaret olivat vakaampia ja rauhallisempia kuin Somalian etelä- ja keskiosat. Kuitenkin selvästi henkilöt, jotka ovat kotoisin näiltä alueilta ja joilla on klaani- tai perheyhteyksiä niihin, ovat eri asemassa kuin ne henkilöt, jotka ovat kotoisin Somalian muilta alueilta ja joilla ei ole sellaisia yhteyksiä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin oli valmis katsomaan, että ensinnä mainittujen henkilöiden karkottaminen näille alueille ei perusta heille Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklassa kielletyn kohtelun vaaraa. Sen sijaan jälkimmäisten kohdalta Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei ollut vakuuttunut siitä, että klaanien merkitys heidän suojelijoinaan olisi vähentynyt. Tuomioistuimen mielestä oli erittäin epätodennäköistä, että Ashraf-vähemmistöklaaniin kuulunut valittaja, joka oli kotoisin Somalian eteläosista, saisi joltakin klaanilta suojelua mainituilla turvallisilla alueilla. Tuomioistuin katsoi, että hallitus sai vedota turvallisten alueiden olemassaoloon vain tietyin edellytyksin. Henkilöllä täytyi olla mahdollisuus matkustaa ja päästä sekä asettua asianomaiselle alueelle. Muutoin karkotus saattoi tuoda esille Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan mukaisen kysymyksen varsinkin, jos oli vaaraa siitä, että henkilö päätyisi alueelle, jolla häntä kohdeltaisiin kaltoin.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisussaan 8.4.2008 *Nnyanzi* todennut, että karkottamisessa huomioon tulee ottaa henkilön käännyttämisen ennakoitavissa olevat seuraukset maan yleiseen tilanteeseen ja hänen henkilökohtaisiin oloihinsa nähden. Pelkkä kaltoin kohtelun mahdollisuus maan vakiintumattomissa oloissa ei kuitenkaan sellaisenaan perusta Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan rikkomusta.

Kaltoin kohtelun vaaraa täytyy arvioida ensisijaisesti ottamalla huomioon ne seikat, jotka olivat tai joiden olisi pitänyt olla sopimusvaltion tiedossa karkotushetkellä. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklaa voidaan soveltaa vain kaltoin kohteluun, joka on kovuudeltaan tiettyä minimitasoa. Minimiarviointi on suhteellista ja riippuu tapauksen kaikesta asianhaaroista, kuten kohtelun kestosta, sen fyysisistä ja henkisistä vaikutuksista sekä joissakin tapauksissa uhrin sukupuolesta, iästä ja terveydentilasta.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisussaan 18.10.2006 *Üner* käsitellyt tapausta, jossa 12-vuotiaana Alankomaihin siellä jo asuneen isänsä luo muuttanut Turkin kansalainen oli tuomittu taposta ja pahoinpitelystä 7 vuoden vankeuteen. Hänellä oli kaksi lasta Alankomaiden kansalaisen kanssa. Tuomioistuin totesi, että Euroopan ihmisoikeussopimus ei taannut ulkomaalaiselle oikeutta tulla tiettyyn maahan ja asua siellä, ja valtiot saavat karkottaa rikoksista tuomittuja ulkomaalaisia. Jos tällöin tehdyillä päätöksillä puututtiin ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaisiin oikeuksiin, niiden tuli olla lainmukaisia ja välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa eli niiden tuli perustua pakottavaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen ja olla oikeassa suhteessa hyväksyttäviin tavoitteisiinsa. Nämä periaatteet soveltuivat riippumatta siitä, oliko ulkomaalainen tullut maahan aikuisena tai hyvin pienenä lapsena tai jopa syntynyt siellä. Ulkomaalaista ei kuitenkaan voitu rinnastaa maan kansalaiseen karkotuksen osalta siinäkin tapauksessa, että hänellä oli hyvin vahva asema maassa oleskelun suhteen. Tuomioistuin viittasi aikaisemmassa *Boultif*-ratkaisussaan esittämiinsä kriteereihin, joilla voitiin harkita, oliko karkotus välttämätöntä ja oikeasuhtaista. Näitä olivat valittajan tekemän rikoksen laatu ja vakavuus, hänen oleskelunsa kesto karkottavassa valtiossa, rikoksen tekemisestä kulunut aika ja hänen käyttäytymisensä tuona aikana, asianomaisten eri henkilöiden kansalaisuudet, valittajan perhesuhteet kuten avioliiton kesto ja puolisojen perhe-elämän vahvuutta osoittavat muut seikat, puolison tietoisuus rikoksesta perhesuhteen alkamisen aikaan, avioliitossa syntyneiden lasten olemassaolo ja heidän ikänsä sekä ne vaikeudet, joita puolisoilla todennäköisesti olisi siinä maassa, jonne valittaja karkotettaisiin. Lisäksi huomioon tulee ottaa lasten etu ja hyvinvointi ja erityisesti lasten kohtaamien vaikeuksien vakavuus maassa, johon valittaja karkotettaisiin, sekä sosiaalisten sekä kulttuuri- ja perhesiteiden vahvuus isäntämaassa ja määränpäävaltiossa. Lisäksi niillä ulkomaalaisilla, jotka ovat viettäneet isäntämaassa

enemmän osan lapsuudestaan ja saaneet siellä kasvatuksen ja koulutuksen, oli erityisasema. Tuomioistuin totesi, että kaikilla maahan sijoitettuneilla ulkomaalaisilla ei välttämättä ollut siellä perhe-elämää ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mielessä, mutta kun artikla suojaasi myös suhteiden perustamista ja kehittämistä muiden ihmisten ja ulkopuolisen maailman kanssa, yksityiselämä käsitti maahan asettuneen ulkomaalaisen sosiaaliset siteet maan yhteiskuntaan kokonaisuudessaan. Kunkin tapauksen yksityiskohdista riippui, oliko sitä tarkasteltava perhe- vai yksityiselämän suojan kannalta. Tapauksessa tuomioistuin katsoi, että siitä huolimatta, että valittaja oli asunut huomattavan pitkään Alankomaissa ja perustanut siellä perheen ja että hänen avopuolisollaan voisi olla käytännössä vaikeaa seurata häntä Turkkiin, kun perhe oli kuitenkin asunut yhdessä suhteellisen lyhyen aikaa, hänen oleskelunsa Turkissa ennen maahanmuuttoa ei ollut ollut niin lyhytaikaista, että hänellä ei enää olisi sinne siteitä, ja kun tappo ja pahoinpitely olivat hyvin törkeitä rikoksia, perheen intressit syrjäytyivät muiden tuomioistuimen mainitsemien näkökohtien tieltä. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa ei ollut rikottu.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisussaan 28.6.2007 *Kaya* todennut, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artikla ei perusta maassa syntyneelle henkilölle ehdotonta oikeutta jäädä maahan, eikä karkotusrikostuomion perusteella perusta kahdesti rankaisemista. Niillä ulkomaalaisilla, jotka ovat viettäneet maassa lapsuutensa tai enemmän osan siitä ja jotka ovat siellä saaneet kasvatuksensa ja koulutuksensa, on erityinen asema, jonka Euroopan ihmisoikeustuomioistuin otti huomioon. Karkotuksen välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden arvioinnin kannalta relevantit kriteerit ovat seuraavat: valittajan tekemän rikoksen laatu ja vakavuus, oleskelun kesto karkottavassa valtiossa, rikoksen tekemisestä kuluva aika ja valittajan käytös tuona aikana, asianomaisten eri henkilöiden kansalaisuudet, valittajan perheellinen asema kuten avioliiton kesto ja muut perhe-elämän todellisuutta ilmentävät seikat sekä tiesikö puoliso rikoksesta perhesuhteen solmimisen aikaan ja onko avioliitosta lapsia ja missä iässä lapset ovat ja vielä miten vakavia vaikeuksia todennäköisesti aiheutuu puolisolle maassa, jonne valittaja on määrää karkottaa. Kyseisessä tapauksessa valittaja, Saksassa syntynyt Turkin kansalainen, ei ollut perustanut omaa perhettä karkotuspäätöksen aikaan, mutta hän oli kuitenkin syntynyt Saksassa ja asunut siellä vanhempiensa ja sisarensa kanssa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi, että karkotuksella oli tietyssä määrin puututtu myös valittajan perhe-elämän suojaan. Toisaalta valittaja ei ollut hakeutunut työmarkkinoille opinnot suoritettuaan eikä hakenut Saksan kansalaisuutta. Ottaen

huomioon kaikki asianhaarat ja erityisesti valittajan tekemät vakavat rikokset, joita ei voitu pitää nuorisoriikoksina, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi, ettei Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa ollut rikottu.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisussaan 22.5.2008 *Emre* käsitellyt tapausta, jossa 6-vuotiaana Sveitsiin vanhempiensa kanssa muuttanut Turkin kansalainen oli tuomittu useista rikoksista useaan vankeusrangaistukseen, jotka yhteispituudeltaan olivat yli puolitoista vuotta. Rikokset ajoittuivat pitkälle ajalle eikä valittaja ollut osoittanut parantavansa käytöstään. Asianomainen oli käynyt koulunsa Sveitsissä, ja hänen vanhempansa ja veljensä asuivat siellä. Tuomioistuin katsoi, että näissä oloissa ja ottaen huomioon, että rikostuomioita ei voitu pitää kovin vakavina ja että valittajan siteet alkuperämaahansa olivat heikkoja ja karkotus oli luonteeltaan lopullista, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa oli rikottu.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisussaan 23.6.2008 *Maslov* käsitellyt tapausta, jossa 6-vuotiaana Itävaltaan perheensä kanssa muuttanut Bulgarian kansalainen tuomittiin useista rikoksista yhteensä vajaan kolmen vuoden vankeusrangaistukseen. Tuomioistuin totesi, että nuorten aikuisten, jotka eivät vielä olleet perustaneet omaa perhettä, suhde vanhempiinsa ja muihin lähiomaisiin perustaa perhe-elämän. Toisaalta maahanmuuttajan asettuminen maahan ei välttämättä oikeuta perhe-elämän suojaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mielessä siitä huolimatta, että oleskelu on jatkunut pitkään. Kuitenkin maahan sijoittuneen ulkomaalaisen ja sen yhteisön, jossa hän asuu, väliset sosiaaliset siteet perustavat osan hänen yksityiselämänsä saman artiklan mielessä. Asianomaisen tapauksen oloista riippuu, kumman kannalta tuomioistuin tarkastelee hänen karkotustaan. Oleskelun kestoa ja eri siteiden vahvuutta arvioitaessa on merkitystä sillä, onko henkilö tullut maahan lapsuudessaan tai nuoruudessaan tai jopa syntynyt siellä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on oikeuskäytännössään painottanut maassa enimmänsä osan lapsuudestaan laillisesti asuneiden ja siellä kasvatuksensa ja koulutuksensa saaneiden ulkomaalaisten erityisasemaa. Karkotukselle tulee tällöin olla hyvin painavia perusteita. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin piti ratkaisevina seikkoina valittajan nuoruutta rikosten teko aikaan ja sitä, että yhtä lukuun ottamatta teot eivät olleet käsittäneet väkivaltaa. Maahan sijoittuneen ulkomaalaisen karkotusta ei juurikaan voitu perustella alaikäisenä tehdyillä pääosin muilla kuin väkivaltarikoksilla. Sen sijaan hyvin vakavat väkivaltarikokset saattoivat oikeuttaa karkotuksen silloinkin, kun ne oli tehty alaikäisinä.

Maasta karkottamista koskevaan kokonaisharkintaan vaikuttavat seikat

A on syylistynyt rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta, ja hänen on todettu syylistyneen rikoksiin toistuvasti. Hän on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle. Näin ollen ulkomaalaislain 149 §:ssä säädetty karkottamisen edellytykset täyttyvät.

Ulkomaalaislain 146 §:n 1 momentin mukaisessa kokonaisharkinnassa on kuitenkin otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan.

A:n karkottamista puoltaa hänen jatkuva syylistymisensä rikoksiin Suomessa oleskellessaan. Hänen Ulkomaalaisviraston päätöksestä tarkemmin ilmenevien rikostensa joukossa on muun muassa lukuisia ryöstöjä, pahoinpitelyitä, pakottamisia, vapaudenriistoja ja varkauksia, joista hänet on tuomittu yhteensä kahdeksaksi vuodeksi vankeuteen. Osa rikoksista on arvioitu törkeiksi, ja useat niistä ovat kohdistuneet sivullisiin, joissain tapauksissa teräasetta käyttäen. A on jatkanut rikosten tekoa myös täysi-ikäiseksi tulonsa jälkeen sekä Ulkomaalaisviraston korkeimmalle hallinto-oikeudelle toimittaman lausunnon mukaan myös Ulkomaalaisviraston päätöksen jälkeen, ja häntä epäillään muun muassa useista ryöstöistä ja varkauksista.

A:n karkottamista vastaan ovat hänen siteensä Suomeen ja hänen kotimaansa olot. Hän on saapunut Suomeen väärällä henkilöllisyydellä perheenyhdistämisen perusteella myönnetyllä oleskeluluvalla vuonna 1993 ollessaan noin 10-vuotias. A:lle on myönnetty pysyvä oleskelulupa vuonna 1997. Hän on oleskellut Suomessa nyt viidentoista vuoden ajan eli suurimman osan lapsuudestaan ja nuoruudestaan. Sittenmin on ilmennyt, että Suomessa asuva perheenjäseneksi ilmoitettu henkilö olikin hänen serkkunsa eivätkä hänen vanhempansa, joiden hän on sittenmin ilmoittanut kuolleen.

Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saadun tiedon mukaan A on 24.9.2007 syntyneen lapsen isä, mutta lapsi ei kuitenkaan ole hänen huollossaan. Hänellä ei siten ole Suomessa ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettuja perheenjäseniä. Kotimaassaan hänellä ei kertomansa mukaan ole sukulaisia.

Väestötietojärjestelmästä saatavien tietojen mukaan A on asunut hänet Suomeen tuoneen täällä asuvan sukulaisensa kanssa maahantulostaan lähtien vuoteen 2002 saakka. Asiassa ei ole ilmennyt eikä näissä olosuhteissa ole luultavaa, että hän ei osaisi somalin kieltä.

A on suorittanut Suomessa peruskoulun, mutta jättänyt sen jälkeiset opintonsa kesken. Hän ei ole ollut Suomessa ansiotyössä.

A on määrätty karkotettavaksi Somaliaan Somalimaahan. Somalimaa Pohjois-Somaliassa on entinen Brittiläinen Somalimaa. Se on julistautunut itsenäiseksi vuonna 1991, mutta itsenäisyyttä ei ole kansainvälisesti tunnustettu. Käytettävissä olevien tietolähteiden mukaan tilanne Somaliassa on jo pitkään ollut rauhallinen, eivätkä Etelä- ja Keski-Somalian levottomuudet ole levinneet sinne. Alueella on muun muassa oma hallinnollinen järjestelmä, poliisivoimat ja tuomioistuinjärjestelmä. Somaliassa pääkaupungissa Hargeisassa toimii kansainvälinen lentokenttä. UNHCR katsoo tammikuussa 2004 antamassaan ja marraskuussa 2005 vahvistamassaan kannanotossa, että Somalimaasta turvattomuutta paenneet henkilöt voivat turvallisesti palata kotiseudulleen. Toisaalta kuitenkin ulkomailta kotimaahansa palanneena A:n voidaan olettaa kohtaavan ainakin jonkinasteisia vaikeuksia ja syrjintää.

Somaliassa yksilö kiinnittyy yhteiskuntaan klaaninsa välityksellä. Klaani toimii myös yksilön turvaverkkona ja suojelun antajana yksilön jouduttua vaikeuksiin. Tanskan pakolaisneuvoston ja maahanmuuttopalvelun elokuussa 2007 julkaiseman raportin mukaan jokaisella somalialaisella on mahdollisuus hakeutua oman klaaninsa suojeluun. Tämä pätee myös, jos henkilöllä ei ole läheisiä sukulaisia Somaliassa. Raportin mukaan klaanin suojelu on vahvempaa pohjoisessa kuin etelässä, jossa klaanisuojelusta ei ole takeita muun muassa klaanien hajaantumisen johdosta. UNHCR on marraskuussa 2005 antamassaan kannanotossa todennut, että tietyt palautukset Pohjois-Somaliaan ovat mahdollisia, erityisesti silloin, kun palautetulla henkilöllä on alueelle klaaninyhteys. Yhdistyneen kuningaskunnan ulkoasiainministeriö on 12.10.2007 antamassaan ohjeessa todennut, että yksilön asema riippuu suuresti hänen klaanitaustastaan, ja yleisesti ottaen hänen voidaan olettaa olevan turvassa alueella, jota kontrolloi hänen oma klaaninsa. A kuuluu kertomansa mukaan Is-haak-klaaniin, joka on Somalimaan enemmistöklaani.

Korkeimman hallinto-oikeuden johtopäätökset

Korkeimman hallinto-oikeuden käytettävissä olevien tietolähteiden mukaan tilanne Somalimaassa on muusta Somaliasta poiketen suhteellisen rauhallinen. Olosuhteet alueella eivät ole sellaiset, että sieltä kotoisin olevat olisivat yleisesti kansainvälisen suojelun tarpeessa.

A kuuluu kertomansa mukaan Ishaak-klaaniin, jonka jäsenet muodostavat enemmistön Somalimaan väestöstä. Kansainvälisen siirtolaisjärjestön IOM:n 11.5.2007 päivätyn raportin mukaan jokainen Ishaak-klaaniin kuuluva henkilö, vaikka ei olisi koskaan asunutkaan Somalimaassa ja vaikka hänellä ei olisi sukulaisia alueella, voi muuttaa Somalimaahan sekä saada oman alaklaaninsa suojelua ja tukea sekä integroitua ilman esteitä. Näissä olosuhteissa A:n väitteelle siitä, että häntä pidettäisiin ulkomaalaisena ja maahanmuuttajana, koska hän on ilmoituksensa mukaan alun perin kotoisin Mogadishusta, ei voida antaa asiassa enemmälti merkitystä. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen edellä mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, että Somalimaan ja Puntmaan alueilta kotoisin olevien ja klaani- tai perheyhteyksiä niihin omaavien henkilöiden karkottaminen näille alueille ei sellaisenaan perusta heille Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklassa kielletyn kohtelun vaaraa. Näin ollen ei ole perusteita uskoa, että A olisi todellisessa vaarassa joutua Somalimaassa ulkomaalaislain 147 §:ssä tarkoitetun kohtelun kohteeksi tai että hänet voitaisiin sieltä lähettää sellaiselle alueelle, jolla tällainen kohtelu saattaisi häntä uhata.

Käytettävissä olevien tietojen mukaan Ulkomaalaisvirasto ja Maahanmuuttovirasto ovat vuosina 2006-2008 hylänneet erinäisiä Somalian kansalaisten maasta karkottamista koskevia poliisilaitosten esityksiä, joissa karkotettaviksi esitetyt ovat olleet kotoisin Mogadishusta tai jossa karkotettavaksi esitetty on ollut kotoisin Somalimaasta Hargeisasta, kun hän on tullut Suomeen 5-vuotiaana ja asunut täällä 17 vuotta ja kun hänellä on Suomessa viisi täysi-ikäistä sisarusta sekä lapsi, joka ei kuitenkaan ollut hänen huollossaan.

A ei vietä Suomessa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa suojattua perhe-elämää: Hän on täysi-ikäinen, eikä hänellä ole ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettuja perheenjäseniä tai muita läheisiä sukulaisia Suomessa. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklalla suojataan perhe-elämän lisäksi yksityiselämää. Yksityiselämän suoja ei kuitenkaan ole ehdoton, vaan siihen voidaan puuttua silloin, kun laki sen sallii ja se on välttämätöntä muun muassa kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai

epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisuisaan korostanut oikeudenmukaista tasapainoa, joka yksilön ja yhteiskunnan kilpailevien etujen välillä tulee löytää. Lisäksi kun karkotettava on asunut enimmänsä osan lapsuudestaan karkotettavassa valtiossa ja saanut siellä kasvatuksensa ja koulutuksensa, karkotukselle tulee olla hyvin painavia perusteita.

A ei nuoren ikänsä huomioon ottaen ole voinut vaikuttaa Suomeen tuloonsa eikä sen tapaan. Hänen kotouttamisensa suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi on sinänsä epäonnistunut syistä, joiden ei ainakaan kaikilta osin voida katsoa johtuneen hänestä itsestään.

A:lle ei kuitenkaan hänen pitkästä maassaolostaan huolimatta ole kehittynyt Suomeen merkittäviä siteitä eikä hän juurikaan ole integroitunut tänne.

Vaikka A:lla sinänsä on Suomeen ajallisesti pitkäaikaisia siteitä, joiden kautta hänelle on täällä muodostunut sosiaalinen identiteetti, ja vaikka maasta karkottaminen merkitsee siten hänen elinolojensa olennaista heikkenemistä, ei yhteiskunnan turvallisuudelle aiheutunut pitkäaikainen vakava uhka, jonka ei voida arvioida poistuneen tai ratkaisevasti vähentyneen, huomioon ottaen voida katsoa, että A:n karkottaminen Somaliin olisi ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa edellytetyn välttämättömyys- ja oikeasuhtaisuusvaatimuksen vastaista.

Kun otetaan huomioon A:n jatkuva rikollinen toiminta, joka suurelta osin on kohdistunut sivullisiin ihmisiin ja siten aiheuttanut vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle ja joka ei asiakirjojen mukaan ole päättynyt viraston päätettyä karkottaa hänet kotimaahansa, merkittävien siteiden puuttuminen Suomeen, Somaliin tilanne sekä A:n kuuluminen Somaliin valtaklaaniin, hänen maasta karkottamisestaan puoltavat seikat ovat sitä vastaan olevia seikkoja painavammat. Tämän vuoksi A on voitu määrätä karkotettavaksi Somaliin Somaliin alueelle ja määrätä maahantulokieltoon toistaiseksi. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta ei ole syytä muuttaa.

Oikeudenkäyntiavustajan palkkio

B:lle maksetaan valtion varoista oikeusapulain 18 §:n 1 momentin nojalla oikeusavun palkkioperusteista annetun valtioneuvoston asetuksen (388/2002) 6 §:n 1 momentin ja 16 §:n mukaisena kohtuullisena neljän

työtunnin mukaan laskettuna palkkiona avustajan tehtävästä 364 euroa. Kokonaispalkkioksi, joka sisältää arvonlisäveron 80,08 euroa, muodostuu siten 444,08 euroa. Mainittu määrä jää valtion vahingoksi.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Pekka Hallberg

Pekka Vihervuori

Kari Kuusiniemi

Ilkka Pere (t)

Hannu Ranta

Asian esittelijä,
oikeussihteeri Lea Alén

Asiaa ratkaistaessa on toimitettu äänestys. Äänestyslausunto ilmenee päätöksen liitteestä.

LIITE

Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Eri mieltä olleen hallintoneuvos Ilkka Peren äänestyslauseunto:

”Myönnän valitusluvan ja tutkin asian. Kumoan hallinto-oikeuden ja Ulkomaalaisviraston päätökset ja hylkään Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen karkotusesityksen. Oikeudenkäyntiavustajan palkkion osalta olen päätöslauselmasta ilmenevällä kannalla.

Perustelujen osalta olen muutoin samaa mieltä kuin enemmistö, mutta johtopäätöksenä lausun seuraavan:

A on toiminnallaan aiheuttanut yhteiskunnan turvallisuudelle pitkäaikaisen vakavan uhan, jonka ei voida arvioida poistuneen tai ratkaisevasti vähentyneen. A:lle ei myöskään pitkästä maassaolostaan huolimatta ole kehittynyt Suomeen merkittäviä henkilökohtaisia siteitä.

Asiassa on kuitenkin otettava huomioon, että A on kertonut olevansa kotoisin Mogadishusta ja että hän on oleskellut Somalimaassa ainoastaan muutaman kuukauden ennen lähtöään Hargeisasta Etiopiaan. A ei nuoren ikänsä huomioon ottaen ole voinut vaikuttaa Suomeen tuloonsa eikä sen tapaan. Hänen kotouttamisensa suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi on epäonnistunut syistä, joiden ei ainakaan kaikilta osin voida katsoa johtuneen hänestä itsestään. Asiassa ei myöskään ole ilmennyt, että A:lla olisi Somalimaassa sellaisia sukulaisia, joiden apuun hän voisi turvautua. Vaikka Somalimaan olot ovat varsin vakiintuneet, maan viranomaisilla on erityisesti ottaen huomioon maan sisäisten pakolaisten suuri määrä rajalliset mahdollisuudet avustaa A:ta tämän maahan paluun jälkeen. Näissä oloissa A joutuisi turvautumaan maahan palatessaan klaaniltaan yleisesti saatavaan apuun.

A:lle on myönnetty pysyvä oleskelulupa ja hänelle on 15 vuoden aikana syntynyt sosiaalisia ja kulttuurisia siteitä Suomeen. Hän on suorittanut hänelle tuomitut vankeusrangaistukset. Vaikka A voisi Somalimaassa turvautua siellä valtaklaanina olevan Ishaak-klaanin yleiseen tukeen, tämän tuen ei voida katsoa riittävällä tavalla turvaavan hänen elämänsä perustarpeita. A:n karkottaminen Somalimaahan saattaa siten vakavasti vaarantaa hänen suoriutumistaan Somalimaan kehittymättömissä oloissa. Tämän vuoksi katson, ottaen huomioon myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan, että A:n maasta karkottamista puoltavien ja sitä vastaan olevien seikkojen välillä ei ole oikeudenmukaista tasapainoa ja että hänen maasta karkottamisensa ei hänen muiden

oikeuksia ja turvallisuutta vaarantavasta toiminnastaan huolimatta ole edellä mainituissa oloissa muutoinkaan demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä.

Edellä lausutuilla perusteilla hallinto-oikeuden ja Ulkomaalaisviraston päätökset A:n karkottamisesta Somalimaahan on kumottava ja poliisilaitoksen karkotusesitys hylättävä.”

Vakuudeksi:

Oikeussihteeri Lea Alén

JAKELU	Päätös	A, maksutta
	Jäljennös	Maahanmuuttovirasto
		Helsingin hallinto-oikeus
		Helsingin kihlakunnan poliisilaitos
		Vähemmistövaltuutettu